

De dood slaat toe als rode biefstuk

Oude gewetensvraag: heiligt het revolutionaire doel de moorddadige middelen? Jean Paul Sartre wijdde er een halve eeuw geleden een boeiend toneelstuk aan, met de toepasselijke titel 'Vuile handen', en Heiner Müller schreef er de ene ontilbare tekst over na de andere.

Het Vlaamse theatergroepje De Roovers gebruikte Sartres intrige en lijmdde er, om vooraf niets aan het toeval over te laten, ook nog wat Müller-fragmenten aan vast. Genoemde gewetensvraag wordt er niet definitief mee opgelost, maar het mechanisme van die vuile handen-makerij, en het wankel evenwicht tussen idealisme en opportunisme, worden er onderhoudend in belicht.

Dat gebeurt in de stijl die De Roovers gemeen heeft met Maatschappij Discordia en enkele andere groepjes: de spelers vereenzelvigen zich niet ten volle met de personages, maar presenteren hen, waarbij ze voortdurend impliciet of expliciet herinneren aan het proces van het acteren.

Iemand die doodgeschoten wordt, zijgt dus niet reutelend ineem, maar kijkt, zoals in 'Vuile handen', samen met het publiek naar de lap rode biefstuk die ter illustratie tegen een glaspaneel wordt gesmeten. Geuite emoties en geopperde denkbeelden ondergaan grosso modo hetzelfde lot. De acteurs houden dus afstand, of eigenlijk: ze kijken wel uit om vuile handen te maken.

de telegraaf, 15 januari 1999

Ironie

Onvermijdelijk suggereert dat ironie, wat leuk kan zijn, maar vaak ook doet het afbreuk zowel aan de potentiële overtuigingskracht van de personages (in zoverre die term nog toepasselijk is) als aan de werking van het verhaal zoals de auteur dat wilde vertellen.

Eerlijk gezegd is het procédé al lang en breed een cliché, doorzichtiger en theateraler, in de goedkope zin van het woord, dan de traditie waartegen het zich afzet. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat er geen boeiende voorstellingen uit voort kunnen komen; soms zit ten er heel verrassende, intelligente traktaties bij. Ik betwijfel echter of dit nauw samenhangt met de aanpak zelf: doorslaggevend lijkt mij eerder, zoals altijd, de mate van begaafdheid van de acteurs als acteur, hun charisma, hun talent tot suggestie.

Die kwaliteiten spreken meer aan dan het feit dat ze weer eens allemaal in beeld blijven, ook als ze niet in de scène zitten. Dat soort uiterlijkheden legt het nu eenmaal

altijd af tegen wat de spelers te bieden hebben en in dit laatste opzicht is De Roovers redelijk voorzien.

Jammer dan ook dat een van hen zo'n accent heeft, dat het hoogtepunt van politieke koehandel in 'Vuile handen' slecht te volgen is, al heb ik de indruk dat De Roovers van die scène toch al meer klucht dan drama wil maken.

Ondanks mijn bezwaren en hoewel ik het moeizame metsel van Heiner Müller weer graag had gemist: helder, open en zeker de moeite waard.

Peter Liefhebber

De acteurs houden afstand in 'Vuile handen'.

FOTO: RAYMOND MALLENTJER

